

lomban, vagy Matejko, Siemiradzki, Chelmonski és Wierusz-Kowalski a festészetben. A tudományok terén is vannak kiváló képviselői a lengyel nemzetnek, hogy csak Madame Curie-t, a rádium felfedezőjét, Zielinski Tádét, a varsói egyetem világhírű klasszika-filológia-tanárát, meg Halecki Oszkárt, ugyancsak a varsói egyetem világhírű történettanárát, vagy a lengyel jogtörténeti iskola jeleseit említsem.

Térvesztéség a nyugati kultúrára nézve, hogy Lengyelország keleti fele szovjet-orosz uralom alá került; így Lemberg magas színvonalú kulturális intézményeivel — egyetem, műegyetem, Ossolinski-könyvtár, Baworowski-könyvtár, múzeumok, levéltárak, számos virágzó tudományos társulat, köztük a Lengyel Történelmi Társulat is — míg litván kézre jutott a már említett magas kultúrájú és magyar vonatkozásokban oly gazdag Vilna, Pilsudski kedvenc városa, hol szíve van eltemetve. Viszont Szovjet-uralom alá került Grodno, Báthory István kedvenc tartózkodási helye, hol 1586 december havában elhunyt és oda került számos lengyel főúri rezidencia mérhetetlen művészeti kincseivel együtt.

Az egyházat is érzékenyen érinti a szovjeturalom előnyomulása, hisz mintegy négy katolikus érsekség kerül orosz uralom alá, még pedig magában Lembergben három, és pedig egy római katolikus, egy görög katolikus és egy örmény katolikus. Több római és görög katolikus püspökség, továbbá több görög keleti egyházmegye volt ezen a területen.

DIVÉKY ADORJÁN

BEKSICS FÖLDREFORMJA

MAGYAR FAJ TERJESZKEDÉSE és nemzeti konszolidációnk, különös tekintettel a mezőgazdaságra, birtokviszonyokra és a népese-
A.. dése. — Ez a címe egy negyvenhárom esztendő előtt megjelent könyvnek, mely aktualitását annyira nem vesztette el, hogy jobban illik a mai időkhöz, mint a millennium örömmámoros esztendőjéhez, mikor ezt a művet Beksics Gusztáv, a kiváló publicista, Kemény Zsigmond nagy tanítványa megírta. Röviden, dióhéjban összefoglalva a mű tartalmát, Beksics szerint a magyar nemzeti állam fennmaradását egyedül a magyar faj szaporodása és terjeszkedése biztosíthatja. A nemzetfenntartó termékenység azonban a nyolcvanas években az Alföldön és a Dunán túl akadozni kezd mindenütt, hol nagy birtoktestekbe, hitbizományokba és más kötött forgalmú birtokokba ütközik. Nemzeti érdek tehát a nagy szaporaságú földműves magyarság között felosztani ezeket a nagybirtokokat és azokat át-helyezni az ország erdős periferiáira, ahol pedig gazdálkodásra kevésbé alkalmas apró erdők, főleg községi birtokok sorakoznak. Elcsodálkozhatik az ilyen kérdések iránt érdeklődő olvasó, hogy ma, a fajvédelem és népi gondolat idején mindedig nem került szóba ez a mű, mely nemcsak közel félszázaddal előbb vetette fel ezeket az eszméket és látta meg előre a ma már égető problémát, hanem szabatos fejtegetéseivel tisztázta is és a megoldásra is reámutatott. De úgy látszik, nálunk még mindig a nyomtatott betű a legjobb titokőrző és ha valamit el akarunk titkolni, leghelyesebb könyvbe foglalni, mert akkor bizonyára örök titok marad.

Ha most itt újra beszélünk e könyvről, előre kell bocsátanom, hogy megírásakor a millenniumi Nagy-Magyarországot tartotta szem előtt, melyben az akkor hét és fél milliő magyarországi az összlakosságának csak 46%-át tette ki és mellette 14% román, 12% német, 11% tót, 9% horvát, 6% szerb, 2% rutén, tehát 54% kisebbség élt. Beksics tisztában volt azzal, hogy az 1867-es kiegyezésben biztosított politikai hatalom csak akkor lesz reális valósággá, vagyis Szent István birodalma akkor lesz valóságos magyar nemzeti állammá, ha sikerül az állami konszolidáció mellett a nemzet megszerzését is keresztülvinni. Hogy mi a lényege és eszköze e konszolidációnak, arra nézve a következőket mondja:

„E konszolidáció felölel mindent, ami nemzetünk erőgyűjtésére, kifejtésére s államunk megszilárdítására vonatkozik. Magába foglalja tehát gazdasági megerősödésünket, azon összes intézményes reformokat, melyek már megvalósultak, amelyek még csak tervben vannak s amelyek arra hivatvák, hogy Magyarország kultur- és modern állammá legyen.

Ez azonban nem elég. A nemzeti politika feladata és célja a magyar állam nemzeti jellegének nemcsak fenntartása, hanem végleges biztosítása. Nemzeti és állami konszolidációnk lényege ez, a többi csak járulékos. Azon modern és kultúraltam, melyben a magyar nemzeti jelleg elveszne, vagy pusztán csak meggyengülne, nem lehet a magyar politika célja, nem lehet nemzeti ideál.“

Európa nyugatán a hatalmasan kibontakozó kultúrák felszívták az alacsonyabb műveltségeket és megteremtették a grammatikailag egységes nemzeteket. Nálunk, a Kárpát-medencében a fejlődésnek ez a foka nem következett be. Tisztában kell lennünk azzal — mondja Beksics —, hogy a magyar a grammatikai asszimilációra legkevésbé képes, mely a közelmúltban az örményt kivéve egyetlen nemzetiséget sem tudott teljesen magyarajkúvá tenni. Ezzel szemben alig van Európában nép, mely annyira képes lett volna a politikai asszimilációra, mint a magyar. Ezer év alatt Szent István birodalmának jellege mindig magyar volt és az idegenajkú nemzetiségek összeforrtak a specifikus magyar fajjal. Ennek a harmóniának vetett véget a XIX. század és bár 1867-ben sikerül az államegységet újra összekovácsolni, erős intést kapott a nemzet, hogy fennmaradását igyekezzék más, reálisabb alapon is biztosítani. De nehogy olyan törekvésekre gondoljunk — mondja tovább Beksics —, melyek a magyarság megerősödéséért cserébe a nemzetiségek nyelvét, kulturális egyéniségét kívánnák áldozatul; ez csak elidegenítené nem-magyarajkú honfitársainkat és gyengítené a magyar államot. Ne mások rovására erősödjék a magyar, hanem önmagából merítsen erőt a nemzeti konszolidációhoz. Ehhez azonban nem elég a politikai túlsúly, a közigazgatási hatalom, a kultúrfőlény, a gazdasági erősödés, a városi kultúra, ennek egyetlen módja a magyar faji rekonstrukció: a szaporodás.

A magyar faj a török uralom alatt törpe minoritássá süllyedt vissza; létszáma a XVIII. század elején nem érte el a másfél milliót. Ez a specifikus magyarság nem egész két század alatt meghatszorozta önmagát, ami szinte példátlan a fajok és népek történetében. Visszafoglalta az alföldi síkságot, a Dunántúlt és most van útban — írja Beksics —, hogy kiterjedjen a folyóvölgyeken át a határokig. Statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy míg az országos szaporodás tíz évi átlaga 10.91%, a magyar fajé 15.22% és ugyanakkor a románságé 7.77%, a tótságé 2.45% csupán. A francia Levasseur szaporodás tekintetében Magyarországot Európa államai között a harmadik helyre teszi, de a magyar faj szaporodása első helyen áll.

Beksics ezután a nyolcvanas évek születési statisztikáját vizsgálva megállapítja, hogy az Alföld és Dunántúl tiszta magyar vármegyében a

születések száma a nyolcvanas évek közepétől több helyen stagnálást, néhol pedig visszaesést mutat. Megdöbben a közel kétszáz esztendő s lendület lankadásán és vizsgálni kezdi annak okát. Legelőször a mezőgazdasági válság adatait veti egybe a születési statisztikával és kiderül, hogy a válság, mely a nyolcvanas évek elején lépett fel, nem esik össze az aggasztó születési számokkal, melyek csak 1885 után mutatkoznak. A legalacsonyabb búzaárak ideje nem befolyásolta a születéseket, sőt ez idő alatt az alföldi és dunántúli takarékpénztárak betétállománya növekedett, a föld és bérlet ára felment. A rossz termések éveit sem látszanak hatással lenni a születési statisztikára, különben is a kritikus évek jól termő esztendők voltak. Végül a birtokeloszlás adatait veti egybe a születési számokkal és megtalálja az okot. Mindenütt, hol a parasztság földszerzésének útjában állnak a hitbizományok, az egyéb kötött forgalmú birtokok vagy uradalmak, a szaporodás megáll. A magyarság föld nélkül nem tud szaporodni. Épp azokban a megyékben esett feltűnően vissza a születések száma, hol sok a nincstelen és az agrárszocializmus felütötte a fejét. Erről az agrárszocializmusról jegyzi meg Beksics, hogy az egyetlen szocializmus, mely nem a magántulajdon ellen, hanem a magántulajdonért harcol. Megállapítja tehát, hogy mezőgazdasági viszonyaink döntő hatással vannak fajunk szaporodására és ezzel a magyar nemzet konszolidációjára.

„Erre akarom felhívni — mondja Beksics — az ország, a kormány és törvényhozás figyelmét. Bele akarom kapcsolni a magyar mezőgazdasági politikát a magyar nemzeti politikába. Be akarom vonni annak programjába, mely nélküle hiányos és hézagos marad, valamint volt eddig. A jó magyar mezőgazdasági politika tehát jó nemzeti politika.“

Hozzáteszi még, hogy ha a magyar faj szaporodása megállana és a helytelen közgazdasági politika miatt föléje kerekednék a nemzetiségek szaporodása, Magyarország lehetne különálló független állam, de magyar jellegét csakhamar elvesztené. Tehát Magyarországon elsősorban jó mezőgazdasági politikára van szükség. Inkább erre, mint bármily más politikára. Ha a pártpolitika valaha zavarokba juttatná Magyarországot, a helyes földbirtokpolitika megmentené. A mezőgazdaság a nagy emeltyű, mely fajunkat a kis, sőt törpe népek sorából felemelheti a nagy nemzetek erkélyére. Bár elismeri, hogy lehetnek olyan viszonyok, amikor a nagybirtokrendszer a helyes és a parcellarendszer helytelen, mégis a történelem sokszor az ellenkezőjét mutatja. A nagybirtok tönkre teheti a mezőgazdaságot, sőt nép- és nemzetirtó hatása lehet, mint Itáliában, melyről Tacitus megírta, hogy a latifundiumok vesztették el, továbbá Írországból, hol az angol nagybirtok döntötte a népet a legnagyobb nyomorba.

„Hasonló nézetben vagyok a hitbizományok és a holtkéz birtokai felől. Ezeket a tudomány ugyan régen elítélte s a magyar nemzeti szellem két század óta ostromolja és nem kisebb szellem, mint Deák Ferenc egész élete pályáján hadat viselt ellenük; de minden tudományos érv és nemzeti érdek dacára békés lábón akarok maradni még a hitbizományokkal és a holtkéz birtokaival is, mert a hitbizományok fenntartása mellett is meg lehet oldani a nagy függő kérdéseket.“

Sehol a világon — Oroszországot kivéve — példa nincs olyan óriási uradalmi területekre, mint Magyarországon. A földbirtok 34.6%-a a községi birtokokat is beleszámítva korlátozott forgalmú és a 20 millió szántóföldnek csak 37%-a a szabad föld. 1869-ben a hitbizományi birtokok csak 463.000 holdat tettek ki, 1885-ben 2,350.110 holdra emelkedtek. Az egyházi birtokok

1,288.000-ról 2,270.465 holdra növekedtek ugyanezen idő alatt. Poroszországban, hol régóta folyik a harc a hitbizományok ellen, azok kiterjedése 4—6 ezer hold, nálunk a 30.000 hold az átlag. Beksics, miután így félrehúzta a függőnyt a komoly nemzeti veszedelem perspektívája előtt, megjósolja, hogy ha e kóros állapoton idejekorán nem segítünk, nemzeti politikánkat súlyos katasztrófa éri.

A magyar fajra annál veszélyesebb ez az egészségtelen birtokeloszlás, mert az épp a mezőgazdaságilag legértékesebb és magyarlakta területeket foglalja el, ami előbb-utóbb kivándorlást eredményez. Már most az a kérdés, ki vándoroljon ki: a magyar nép-e, avagy a nagybirtok? Az utóbbira kedvezőnek látja ezt a megoldást. Akkor még megvolt a Kárpátok erdőkoszorúja. A nemzetnek ez az óriási erdőállománya jobbára kisebb birtokokra tagolódott, különösen sok volt az apró községi birtok, ahol jól jövedelmező erdőgazdálkodás alig üzhető, mert a rentábilis erdőgazdaság a nagy egységeket kívánja meg. E kisebb erdőbirtokok megváltását javasolja Beksics és ide akarja áthelyezni az Alföld és a Dunántúl kötött birtokait és uradalmait. „Ha a hitbizományok s általában a kötött birtoktestek túlnyomóan erdőgazdaság alapján állnának, nemcsak nem volnának ártalmasok, hanem úgy nemzetgazdaságilag, mint nemzetileg hasznosak.“

Ezután Beksics felveti a kérdést, hogy a felszabaduló földeket a magyar nép bérbe vagy tulajdonba kapja-e? Beszél az angol bérletrendszeréről, de arra a megállapodásra jut, hogy az a magyar parasztnak nem felel meg. Az ő földéhségét csak a tulajdon elégítené ki. „Azt az elégedetlen mezei munkást, aki irigy és kaján szemmel nézi a virágzó latifundiumokat, nem lehet kibékítem a társadalmi renddel akkép, hogy kezébe ásó és kapa helyett kalapácsot és szövőszéket adunk. Ennek földbirtok kell, különben elégedetlen lesz mindig s elégedetlenségét és a társadalmi rend elleni bosszúját örökségbe hagyja utódainak.“ Később, évek múlva Beksics revidálta ezt a nézetét, úgyhogy bizonyos minimális tulajdonon túl a gyermekszám szerint akkora örökbérletet kaphasson, amennyit meg tud művelni. A közép-birtoknál azonban feltétlenül szükség van szerinte a bérletrendszerre és ezzel véli megmenteni a lehanyagló magyar középosztályt, melyre épügy szűksége van a nemzetnek, mint a parasztságra. Hatalmas nemzeti középosztály nélkül nem tartható fenn nemzeti öntudatunk. Majd a felemelkedő parasztság fogja felfrissíteni középosztályunkat olyan becses tulajdonságokkal, melyekkel az sohasem bírt és amelyek részleges bukását idézték elő. Beleviszi majd a munkaerőt, munkakedvet, takarékoságot és a vagyonszerzés vágyát.

„Mi lenne a nemzeti állam ábrándképéből, ha parasztságunk, ahelyett hogy ekkép terjed, mindinkább visszaszorulna, ahelyett hogy hódít, vesztene s ahelyett hogy szaporodik, fogyna? A magyar nemzeti államot nem létesíthetnők akkor sem politikai, sem kulturális intézményekkel. Nyithatnánk iskolákat, ezekben a késő nemzedékek csak azt tanulhatnák meg, hogy hanyatlásnak indulnak azon nemzetek, melyeknek parasztsága elpusztul, vagy a pusztulás elé megy. Róma hanyatlása már Sulla idejében kezdődött, midőn belforrongások s a helytelen birtokrendszer létében támadták meg az itáliai parasztságot. Angliában szintén láthatók a hanyatlás jelei, mióta parasztiságát elpusztította és Gladstone a legigazibb nemzeti politikus színében akkor tűnik fel, amidőn megindította a mozgalmat a parasztság restaurálására.

Nemzeti konszolidációnak két hatalmas, szinte egyenlően fontos tényezője van. Az egyiket alkotják a városok, a most alakuló polgári elemmel, a másik a parasztságunk. Város nélkül nincs asszimiláció, mert nincs kultúra és a fajok elkülönítve élnek. A kifejlett városrendszerek teremtették meg az egész Nyugaton az egységes nemzeteket és társadalmakét. A mi városaink azonban még csak saját határaik között amalgamizálnak s alig néhánytól eltekintve, nagyobb befolyást a vidékre

még nem gyakorolnak. Ennek meghódítása egyelőre még a parasztságunk feladata s e feladatnak pórnépünk derekasan megfelel.

Parasztságunk az, mely bár öntudatlanul, napról-napra, lépésről-lépésre hódítólag viszi előre a nemzeti eszme zászlóját. A benne rejlő faji erők hatalmának engedelmeskedik, de mégis a nemzeti ügyet juttatja diadalra. Amidőn önmagára szabott keserves nélkülözésekkel és túlfeszített munkaerővel terjeszkedik a földbirtokban, a nemzeti eszme, a magyar nemzeti állam számára dolgozik, küzd, sanyarog és szenved.“

Végül egy felkiáltás: „Magyarország térképe a következő félszázad alatt vagy ilyené lesz, vagy nem leend konszolidált magyar nemzet és magyar nemzeti állam!“

Beksics földreformterve negyvenhárom év alatt sem vesztett aktualitásából, egyrészt mert a reform nálunk még mindig várat magára, az elszakított területeken pedig már a magyarság rovására végrehajtották. Viszont bár az erdős perifériákat elvesztettük, illetve csak kis részében nyertük vissza, ma is megvan a lehetőség a hitbizományok, a holtkézvagyon, a községi, alapítványi és egyéb nagy birtokok áthelyezésére. Sőt nemzeti érdek, hogy a földosztásból felszabaduló vagyonok együtt maradjanak és irányítással a nemzeti építőmunkában tervszerűen felhasználtassanak. Miután kevés az erdőterületünk, a fokozatosan tőkévé változó nagybirtok nem tarthatja meg agrár jellegét, hanem a városokban kell keresnie elhelyezkedést. Telekberlet-rendszerrel, családiházépítő akcióval méltányos kamatozású elhelyezkedést találhat. Városainkra nagyon ráférne az ilyen biztos elhelyezést kereső tőkék térfoglalása az uzsora-bérházak spekulációja után. Szociális missziót végezhetne városaink, különösen Budapest szörnyű nyomorúságos lakásviszonyainak javításával, melynek áldozata elsősorban a magyar faluból kiszakadt munkásproletárság. A magyar ipari munkásság saját tető alá juttatása, helyhez kötése, polgárosítása és szaporodásának elősegítése nemcsak elsőrendű nemzeti feladat, hanem az ilyen koncentrált menekülő nagy tőkéknek, melyeknek nem a haszon, hanem a biztonság a fontos, nem is lenne rossz üzlet. Végül elhelyezkedésre nyújtana lehetőséget a gyakran tokehiánnyal küzködő magyar ipari és kereskedelmi vállalkozásokba való bekapcsolódás, amint az angol arisztokrácia nagy része már közel egy százada elhagyta az agrár alapot és iparosodott.

A millennium esztendejében a felületes magyar közvélemény nem látta aktuálisnak Beksics tervét, pedig hogy mennyire aktuális volt, mutatja az, hogy pár esztendő múlva, a kilencszázas évek elején olyan mérveket öltött a kivándorlás, hogy a kormány kénytelen volt a Cunard-társasággal szerződést kötni, mely azután évente 100—140 ezer kivándorlót vitt ki Amerikába.

De Beksicsnek másban is igazat szolgáltatott az idő és ez a magyar nép termékenységébe vetett hit. 1890-ben nem egészen hét és fél millió magyart mutatott ki a népszámlálás és ez a hét és fél millió, bár a szaporodását biztosító reformok nem történtek meg és dacára a rettenetes vérvesztéseket okozó négyesztendő világháborúnak, a háborúvesztésnek, a magyarság szétszakításának, rabságának, elszegényedésének, egykézésének ma mégis, nem egészen ötven év múlva tizenkét millióra szaporodott.